

ROLUL DIASPOREI POLONEZE ÎN STABILIREA RELAȚIILOR ECONOMICE MOLDO-POLONE

Gheorghe DAMANCIUC, conf. univ., dr.,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Abstract: *The present article analyses the Moldavian-polish bilateral relationships at the present time. Based on various publications I made an attempt to present new forms of accomplishments between Moldova and Poland: economic contacts involving Polish poviate and Moldavian rayon, brotherhood cities from both countries. This type of economic bilateral relationships offers enough reasons to affirm that Moldavian-polish relations are expanding, but their development has a dynamic, ascendant and perspective character.*

Key words: *bilateral relationships, economic contact, brotherhood city, perspective character.*

Diaspora poloneză, implicându-se în menținerea și dezvoltarea relațiilor dintre Moldova și Polonia, contribuie la crearea unei punți de legătură între aceste state. În condițiile dificile de tranziție la economia de piață, aceste relații sînt iminente și oportune pentru reprezentanții ambelor națiuni. Aceste relații conțin afit elemente de natură temporară, cît și elemente durabile, care implică stabilirea unor legături promițătoare. Fiecare tip de relație își are rolul lui și trebuie cultivat, căci relațiile – de orice tip – sînt cele care definesc subiectul ce le stabilește și-i conferă noi dimensiuni.

Diaspora poloneză din Moldova acordă o atenție deosebită stabilirii de relații durabile și eficiente. Prin mai multe mijloace, se tinde către obținerea independenței financiare, care să permită manifestarea liberă și cooperarea în cele mai variate domenii. În republica noastră există multe persoane cu studii superioare, aflate în căutarea unui loc de muncă. O parte din ei ar fi dorit să se ocupe de business, dar nu au deprinderi antreprenoriale și nici nu știu cum să inițieze o asemenea activitate. Receptivă la problemele cu care se confruntă tinerii specialiști, comunitatea „Casa poloneză” a deschis la Bălți, în mai 2004, Centrul de dezvoltare a antreprenoriatului „Polonus”¹. Centrul a fost creat în baza fondurilor oferite de fundația „Ajutor polonezilor din Est”. Președintele fondului, Tadeusz Samborski, consideră că acest centru servește drept o nouă modalitate de a oferi ajutor pentru diaspora poloneză din Moldova. „De obicei, ajutorul nostru constă în alocarea de mijloace financiare pentru organizarea cursurilor de limbă polonă, editarea ziarelor, revistelor etc. Însă ne propunem să susținem și dezvoltarea businessului moldo-polonez, pentru că el va contribui la finanțarea activităților patronate de diaspora poloneză din Moldova”².

Centrul este destinat tuturor celor interesați de colaborarea economică moldo-poloneză. Principalul său scop este, în acest context, oferirea unor servicii de formare și informare. În acest mod, se încearcă să se atragă atenția businessmenilor polonezi către Moldova, oamenii de afaceri moldoveni fiind ajutați să iasă pe piața poloneză.

O atitudine grijulie față de susținerea Centrului „Polonus” din Bălți o manifestă și secția comercial-economică a ambasadei Republicii Polone în Moldova. Ambasada pune permanent la dispoziția Centrului materiale metodice, necesare celor preocupați de activitatea antreprenorială și care încearcă să găsească parteneri de afaceri în Polonia.

Ajutorul acordat de către centrele oamenilor de afaceri și cele de susținere a antreprenoriatului este favorabil dezvoltării comunității etnoculturale poloneze din Moldova. El stimulează activitatea diasporei, ajutînd-o să devină asigurată economic.

Centrul de susținere a antreprenoriatului, a exportului și a tehnologiilor (Casa poloneză din Chișinău) realizează o serie de acțiuni de aprofundare și extindere a relațiilor economice și comerciale dintre Moldova și Polonia.

În octombrie 2003, în timpul vizitei șefului statului polonez în Moldova, s-a decis să se acorde o atenție deosebită înviorării colaborării economice între Polonia și Moldova. A fost convocată o ședință comună a comisiei moldo-polone pentru colaborare comercial-economică, la care s-a decis crearea Centrului oamenilor de +.

Acest centru încearcă să stimuleze, prin activitățile pe care le întreprinde, colaborarea economică dintre partenerii moldoveni și cei polonezi. În același scop, Guvernul Poloniei a adoptat un program special, care implică sporirea dinamismului relațiilor economice moldo-polone. Au fost create instrumente și mecanisme care permit firmelor și businessmenilor să-și lărgească implicarea în piețele statului partener.

Acțiunile bine direcționate ale acestor structuri au avut un succes răsunător în ramura colaborării economice și comerciale. Conform datelor ambasadei Republicii Polonia în Moldova, în anul 2003, exportul polonez pentru Moldova a crescut cu 60%, atîngînd nivelul de 80 milioane dolari SUA. În aceeași perioadă de timp au crescut de 1,7 ori livrările de mărfuri moldovenești în Polonia. Peste 800 întreprinderi poloneze și-au exportat mărfurile în Republica Moldova. În Moldova au fost înregistrate 25 întreprinderi cu capital polonez, care funcționează și prosperă⁴.

Oamenii de afaceri găsesc posibilități reale de a susține financiar pe toți cei pasionați de istoria și cultura Poloniei; majoritatea întreprinderilor comercial-economicice moldo-polone sponsorizează Zilele culturii poloneze în Moldova, organizate tradițional, în fiecare an, la începutul primăverii.

Mijloacele financiare oferite de aceste structuri sînt investite în acțiunile organizate la propunerea și cu participarea reprezentanților diasporei poloneze.

Întreprinderile comercial-economicice tutelează programe umanitare și culturale; organizează matinee pentru copii; asigură plecarea tinerilor din Republica Moldova la întruniri internaționale, cea mai relevantă dintre acestea fiind întîlnirea tinerilor în orașul polonez Duszynki-Zdroj. Din componența grupului au făcut parte și laureații festivalului „Primăvara poloneză în Moldova”: colectivul artistic din satul Stîrcea (Glodeni)⁵.

Asemenea inițiative au o mare valoare pentru dezvoltarea de ansamblu a diasporei. Ele contribuie, în mod direct, la transformarea comunității etnoculturale poloneze într-un adevărat focar cultural, la studierea și relevarea celor mai interesante și valoroase momente din istoria, cultura și evoluția realităților moldo-polone.

Și în trecutul istoric, dar, mai ales, astăzi în condițiile dificile de tranziție la economia de piață, diaspora poloneză și-a stabilit locul și rolul în dezvoltarea relațiilor economice și comerciale. Alături de autoritățile acestor două state, reprezentanții diasporei încearcă să creeze un climat favorabil extinderii și diversificării contactelor dintre structurile statale, asociațiile obștești și oamenii de afaceri.

În acest sens, este considerabil ajutorul pe care Republica Polonia îl acordă Republicii Moldova la promovarea reformelor, valorificarea unor domenii de interes comun în sfera comercial-economică, inclusiv în domeniile ce țin de implementarea noilor tehnologii în industria agro-alimentară, prelucrarea materiei prime și exportul produselor agricole pe piețele Uniunii Europene.

Se stabilesc permanent contacte directe între oamenii de afaceri și între firmele și companiile gemene, în scopul creării de întreprinderi mixte, atragerii de investiții poloneze în economia republicii. Bineînțeles, cetățenii de origine poloneză din Republica Moldova, care cunosc și limba poloneză, și normele financiare poloneze în vigoare, normele comerțului internațional sînt investite în diferite funcții și misiuni comercial-economiche.

O formă larg răspîndită de eficientizare a relațiilor economice și comerciale, între ambele popoare a devenit stabilirea legăturilor interregionale între powiatele polone și raioanele din Moldova. Începutul acestor contacte a fost pus în noiembrie 1998, moment din care voievodatul Lublin din Polonia întreține permanent relații economice de perspectivă cu o serie de localități și orașe din Republica Moldova. Lublin este unul dintre cele mai dezvoltate voievodate poloneze din țară, avînd o populație de 2,2 milioane oameni, peste 10 mii de întreprinderi și mulți parteneri în Moldova; dispune de mari posibilități de extindere a relațiilor cu țara noastră în domeniul businessului mic și mijlociu, al industriei și al agriculturii⁶.

Activitatea economică dezvoltată în cadrul mai multor regiuni poloneze a fost relativ rezultativă. Relevantă în acest sens sînt succesele înregistrate de orașul Bălți, care, în anul 2000, s-a înfrățit cu orașul polonez Plock⁷. Orașele-surori colaborează în diferite domenii: comerț, industrie, gospodărie comunală, învățămînt, urbanistică etc. În cadrul vizitei delegației poloneze la Bălți, a fost semnat un acord de colaborare comercial-economică și culturală între aceste două localități⁸. Din componența delegației au făcut parte vicepreședintele orașului Plock, Lech Wisniewski, vicedirectorul secției de comerț, Jan Kolodziejki, precum și membri ai consiliului orașenesc plockiez. În cadrul acestei întruniri s-au realizat discuții deschise și eficiente între reprezentanții comunității etnoculturale și ai diasporei poloneze din Bălți, viceprimarul de Bălți, V. Guznac, lucrători ai primăriei municipiului. S-a realizat un schimb de informații privind situația economică, socială, culturală din ambele orașe. Oaspeții polonezi au vorbit bălțenilor despre orașul lor care, la momentul actual este unul dintre cele mai bogate orașe ale Poloniei; numără 140 mii locuitori; este situat pe ambele maluri ale râului Vistula. Ramura industrială principală dezvoltată și practică în acest oraș este prelucrarea țigăiului, a produselor agro-alimentare, producerea utilajului agricol și a articolelor de tricotaj. În cadrul întrunirii a fost semnat un acord privind schimbul reciproc de produse: bălțenii urmează să exporte în Polonia legume, fructe, concentrate, ulei, tutun, porumb, iar locuitorii orașului Plock – produse alimentare congelate, îmbrăcăminte, utilaj tehnic. Oaspeții polonezi au vizitat mai multe întreprinderi, au avut întîlniri cu conducerea Camerei de Comerț din orașul Bălți⁹.

Un rol considerabil în eficientizarea relațiilor economice și culturale dintre aceste orașe îi revine ambasadei Poloniei în Moldova. În luna septembrie 2001, la Bălți a venit într-o vizită de lucru ambasadorul Poloniei în Moldova, însoțit de Igor Bugai, consilier în domeniul problemelor economice ale ambasadei. În discuția purtată de oficialii locali cu diplomații polonezi au fost abordate probleme privind crearea unor întreprinderi mixte moldo-poloneze, schimbul reciproc de produse industriale și alimentare, dezvoltarea relațiilor de parteneriat. La propunerea ambasadorului Republicii Moldova în Polonia, s-a convenit asupra deschiderii în or. Plock a unui magazin de produse bălțene¹⁰.

În conformitate cu planul activităților pentru anul 2004, la inițiativa administrației orașului Plock, în aprilie anul în curs, o delegație a filialei Bălți a Camerei de Comerț a Republicii Moldova a realizat o misiune economică în localitatea dată. Din delegație au făcut parte conducători și manageri ai diferitor întreprinderi din Bălți și Chișinău. În cadrul acestei vizite a fost semnat un acord de colaborare între filiala Bălți a Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova și Camera de Industrie și Comerț din Plock. În iulie 2004, reprezentanții Camerei de Industrie și Comerț și un grup de oameni de afaceri din Plock au realizat o vizită de răspuns. În cadrul acesteia a fost semnat un protocol de colaborare și s-a realizat un schimb reciproc de oferte. Întreprinderile industriale din Plock s-au angajat să ofere întreprinderilor din Bălți mijloace tehnice performante¹¹.

Membrii delegației moldovenești au participat la întrunirea bilaterală, organizată de Direcția investiții și combatere a șomajului. Întreprinderea „Incomed” SRL din Bălți (în persoana directorului Vladimir Semencișin) a reușit să încheie mai multe contracte cu businessmeni polonezi. Firma „Vatra” SRL (director domnul Tudor Cozaru) a stabilit relații privind furnizarea de materie primă pentru producerea ușilor și ferestrelor, furniturilor. Antreprenorii moldoveni au întreținut discuții directe și eficiente cu potențialii parteneri de afaceri, au vizitat mai multe întreprinderi din orașul Plock și din localitățile limitrofe. Agenții economici polonezi au manifestat

un viu interes în vederea stabilirii unor relații durabile și eficiente în domeniul turismului rural, industriei ușoare, producerii materialelor de construcție, deschiderii unei rețele de magazine de desfacere a produselor agricole și industriale etc. Instituțiile au convenit să inițieze în cadrul programului Comisiei Europene două proiecte ce țin de dezvoltarea turismului și de crearea unui mediu informațional comun online, destinat antreprenorilor¹².

Conducerea orașului Plock a pus la dispoziția oaspeților moldoveni cele mai vaste și interesante informații privind istoria orașului și regiunii în care este amplasat; specificul arhitectural și istoric; a organizat vizite interesante la muzeele și monumentele moderne și medievale care reflectă istoria glorioasă a poporului și statului polonez. Antreprenorii moldoveni au profitat de posibilitatea comunicării directe cu partenerii polonezi; au vizitat întreprinderi specializate în domeniul industriei materialelor de construcție, a utilajului medical și termic, întreprinderi din domeniul confecțiilor tricotate.

Se stabilesc permanent contacte dintre oamenii de afaceri și între firmele și companiile gemene, în scopul creării de întreprinderi mixte, atragerii de investiții poloneze în economia republicii.

O formă larg răspândită de eficientizare a relațiilor economice și comerciale a devenit stabilirea legăturilor interregioane între provinciile Poloniei și raioanele din Moldova.

Un exemplu elocvent este vizita unei delegații poloneze din powiatul Strzelin desfășurată în perioada 25-29 octombrie 2007 în raionul Strășeni.

Delegația Republicii Polonia, condusă de Jan Andruszczak, viceprimar al powiatului Strzelin, a vizitat Moldova conform programului de parteneriat „Susținerea administrației locale a Republicii Moldova”. Acest proiect a fost înaintat de către Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone. Programul vizitei a fost bogat atât cantitativ, cât și calitativ. Cu un rezultat evident efectiv s-au încheiat întâlnirile cu reprezentanții primăriei orașului Strășeni, primarul orașului – Constantin Priguza și conducătorul raionului – Nicolae Robu.

Aceasta a fost prima vizită a reprezentanților polonezi în Moldova. Funcționarii primăriei orașului Strășeni au avut prioritate în a vizita orașul Strzelin și a face schimb de experiență mai înainte.

La 26 octombrie 2007, în primăria orașului Strășeni a avut loc prima întâlnire a celor două părți. Primarul orașului, Constantin Priguza, a adus la cunoștința oaspeților situația generală în raion și oraș.

Polonezii au susținut că sînt interesați în a cunoaște și a aprofunda sferile de activitate între orașele împrietenite Strzelin-Strășeni. Ei s-au arătat deschiși și pregătiți pentru o colaborare fructuoasă cu reprezentanții moldoveni ai administrației publice locale: Jan Andruszczak, în luarea de cuvînt, a încurajat orice inițiativă de colaborare cu orașul Strășeni: „Am dori să ajutăm în crearea unor condiții favorabile pentru o activitate comună între Moldova și Polonia. Sîntem sinceri și credem în puterile moldovenilor la un viitor mai bun al acestei țări minunate”¹³.

În aceeași zi, oaspeții au vizitat grădinița nr. 3 și Liceul „Ion Vatamanu”. La grădiniță, reprezentanții polonezi au manifestat dragoste și compasiune pentru copiii de la această grădiniță, care cresc în condiții modeste, dar care nu se stingheresc să învețe materialul, să se joace, să demonstreze o atitudine binevoitoare față de oaspeții care le acordă atenție.

În incinta Liceului „Ion Vatamanu”, oaspeții au fost profund impresionați de primirea călduroasă a elevilor și a profesorilor. Au fost întîmpinați, după obiceiul moldovenilor, cu pîine și sare. Au vizitat școala unde au luat cunoștință de diferite creații ale copiilor prezentate la expoziție. Și pentru că era ziua tîrgului, au gustat cu plăcere din bunătățile pregătite de către elevi. Apoi au dansat cu toții hora moldovenească, ceea ce i-a impresionat nespus de mult pe oaspeții polonezi.

A urmat apoi vizita la casa de copii cu dereglări psihice, în cadrul organizației nonguvernamentale „Mugurel” din satul Dolna. Astfel, au cunoscut unele probleme cu care se confruntă populația din aceste localități ale raionului Strășeni.

În a doua jumătate a zilei a fost organizată o excursie la Mănăstirea Căpriană. Oaspeții au rămas profund impresionați de frumusețea locurilor pitorești, de istoria lăcașului de pe acest divin meleag și de sfînta atmosferă ce i-a copleșit.

Delegația poloneză a mai avut o altă întîlnire în cadrul Primăriei, unde s-au discutat perspectivele unei colaborări eficiente și de lungă durată. Jan Andruszczak a menționat că orașul Strășeni are șanse mari de a se modifica avînd un potențial de dezvoltare, resurse umane și aflîndu-se pe un teritoriu apropiat de capitală. Problema materială și strategică a centrului raional poate fi ușor soluționată. După exemplul Poloniei, pot fi atinse scopuri constructive în dezvoltarea gospodăriei agricole, administrației publice locale, problemelor sociale și economice, culturii în raionul Strășeni. „Sîntem deschiși oricăror cereri de colaborare cu locuitorii din centrul raional și cu truditarii de la sate. Nu vrem să vă învățăm sau voi să ne învățați. Ceea ce dorim este o relație de prietenie bazată pe schimb de experiență și ajutor reciproc între orașele noastre”, a menționat viceprimarul powiatului Strzelin¹⁴.

Astfel, întîlnirea a fost destul de productivă, iar, ca rezultat, s-a decis a organiza următoarea vizită a reprezentanților moldoveni în Polonia. În ultima zi a vizitei a fost timpul pentru recreare culturală. Oaspeții au avut o excursie la Chișinău și apoi la pivnițele de la Mileștii Mici. În împărăția vinului au admirat bogăția țării, mîndria și cartea de vizită a Moldovei. Varietatea de vinuri și cantitatea impunătoare au provocat uimire și entuziasm în sufletele polonezilor. Însă surpriza cea mare îi aștepta în sala de degustații. Aici au avut ocazia să asculte și să dan-

seze sub ritmul „Polonezului”. Astfel, această vizită a fost nu numai productivă, dar și foarte plăcută, iar reprezentanții celor două orașe s-au despărțit cu bună dispoziție, împrieteniți și cu speranțe grandioase pentru viitor.

Orașul Strășeni este un oraș ca multe altele din Republica Moldova, cu deosebirea că are norocul de a se bucura de ajutorul unei țări cu mari perspective, cum e Polonia. Autoritățile raionului au șansa de a învăța și a implementa noi experiențe pe calea democrației în Republica Moldova.

Astfel de acorduri de colaborare economică au mai fost încheiate și semnate deja cu orașele și centrele raionale din Moldova și, respectiv, cu cele din Polonia: Comrat-Dziernow, Ungheni-Konin, Cahul-Zamoisk și Hîncești-Tomazovsk. În felul acesta, devin mai rezultative relațiile bilaterale economice, comerciale și culturale, cele două popoare apropiindu-se, iar distanța dintre Varzovia și Chișinău reducându-se pe an ce trece.

Este evident că minoritățile naționale prin relațiile întreținute cu patria istorică, pot influența benefic asupra climatului politic, economic, cultural din Republica Moldova.

Atunci când se creează o bază economică sănătoasă, sînt posibile succese și prosperitate în aproape toate celelalte domenii de dezvoltare a societății. Stabilirea și funcționarea bunelor relațiilor economice și comerciale între Moldova și Polonia asigură trăinicia și viabilitatea colaborării de orice alt gen: socială, culturală, spirituală etc. Colaborarea economică moldo-polonă este un indiciu promițător și pentru minoritatea poloneză care, grație acestei asigurări economice, își extinde și aprofundează ariile de activitate.

Bibliografie:

1. Независимая Молдова, 2004, 23 iunie.
2. „Spektrum Polsko-Moldawskie” (jurnal analitic) 2004, № 1 (iunie-august), p. 8.
3. Dezvoltarea (ziar săptămînal economic național), 2004, 2 iunie.
4. Capital (ziar săptămînal), 2004, 17 iunie.
5. „Iutrzenska”, 2004, nr. 7, p. 7.
6. Экономический обозреватель, 2004, nr. 22, 11 iunie.
7. Moldova suverană, 1998, 3 noiembrie.
8. Голос Бэлць, 2000, 28 aprilie; 2001, 7 septembrie
9. Makler, 2004, 6 mai.
10. Голос Бэлць, 2001, 7 septembrie
11. Dezvoltarea, 2004, 2 iunie.
12. Makler, 2004, 6 mai.
13. Iutrzenska, 2007, nr. 7.
14. Idem.